

המשפחה שלי

רציונל

למשפחה יש תפקיד מרכזי בפיתוח ה"עצמי" של הילד. המשפחה, ובעיקר ההורים, הם "האחרים המשמעותיים" ביותר בחייו. יש הרואים בהם ראי שדרכו משתקפת לילד תמונתו העצמית. הכניסה לבית הספר היא אירוע משמעותי בתקופת חיים זו ולמרות זאת המשפחה עדיין מהווה מסגרת התייחסות מרכזית. בשלב הזה, כאשר הילד לומד את מיומנויות היסוד, חשובה מאוד תמיכת ההורים. כישלון ברכישת מיומנויות אלו, והערכה שלילית מצד הסביבה המשמעותית, עלולים לחבל בהתפתחותו של הילד ולפגוע בתחושת ערך העצמי שלו.

מטרות

התלמידים:

1. יכירו את המשפחה כמסגרת התייחסות ראשונית.
2. יזהו דמויות משמעותיות במשפחה, המהוות בסיס לתמיכה.
3. יבחינו במגוון דפוסי בילוי של ילדים במחיצת עצמם ועם בני משפחתם.
4. יכירו בחשיבותו של הזמן המשותף עם כל אחד מבני המשפחה.
5. ילמדו להכיר מהי משפחה גרעינית ומהי משפחה מורחבת.
6. ילמדו להכיר ולקבל הרכבים שונים של משפחות.

המשפחה היא מסגרת ההתייחסות הראשונית המשמעותית של הילד. במפגש זה יוצרים הילדים תמונה משפחתית ומקמים את עצמם בתוכה. התמונה מאפשרת להם לחזק את תחושת השייכות שלהם למסגרת המשפחתית העוטפת, תומכת ומעניקה חום ואהבה, במרבית המקרים. יחד עם זאת חשוב להיות צרים לכך שלא לכל הילדים יש מסגרת משפחתית תומכת ואוהבת. במקרים אלה חשוב להרחיב את מסגרת הדמויות הבוגרות המשמעותיות אל המשפחה המורחבת ואפילו לדמויות שאינן חלק מן המשפחה.

מהלך:

1. התלמידים יאספו תמונות שלהם ושל בני משפחתם המצומצמת והמורחבת.
2. מתוך מאגר התמונות, יבנו קולאז' המציג אותם בתוך המשפחה שלהם.
3. לחלופין, ניתן לבקש מהתלמידים לצייר תמונה משפחתית שלהם ושל בני משפחתם.
4. התלמידים ישבו בזוגות יבחרו אחד או יותר מבני המשפחה ויספרו מהם אוהבים בהם או מהם אוהבים לעשות צימם.

סיכום

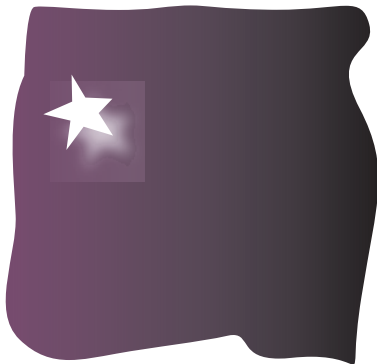
משפחות הן שונות בגודלם ובהרכבן. לרובנו יש במשפחה דמות או דמויות שנעים לנו איתן. לפעמים הדמות מצויה במשפחה הקרובה, לפעמים במשפחה המורחבת ולפעמים זה אפילו שכן או חבר.

"שעה בין ירוק לסגול" הוא כינוי שנותנת המשוררת סירה מאיר בשירה*, לשעה המיוחדת שבה נפגשים ביחידות האב והבן. במשך היום כולם עסוקים, אך שעה זו מוקדשת למפגש ביניהם. בשעה זו יכול הילד לבקש על פי רצונו וצרכיו את צורת הבילוי המשותף. כאשר יודעים שיש שעה כזאת "בין ירוק לסגול", אפשר לחכות לה ולהתאפק, כשכולם עסוקים. אבל לא תמיד מתקיימת שעה "רשמית" כזו. במקרים אלה המטרה היא לסייע לילד לאתר זמן מתאים אחר לצורך בילוי אישי ואינטימי יותר עם מישהו מבני המשפחה.

מהלך:

* "שעה בין ירוק לסגול"

מירה מאיר

1. המורה תקרא את השיר.

2. המורה תשאל את התלמידים:

■ האם גם לכם יש שעה מיוחדת לבילוי עם אחד מבני המשפחה?

■ עם מי מתקיימת השעה?

■ היכן ומתי היא מתקיימת?

■ מה עושים בה?

■ מהן השעות שאינן מתאימות לבני המשפחה לבילוי המשותף עם הילד?

■ מה היו רוצים מאוד לעשות עם מי מבני המשפחה וזה לא ממש מצליח?

■ האם יש לכם רעיונות לילדים שאין במשפחתם זמן משותף כזה איך ליצור אותם?

■ האם יש אנשים אחרים, שלא מבני המשפחה, שאפשר ליצור איתם זמן כזה?

המציאות העכשווית מפגישה אותנו עם משפחות בעלות הרכבים שונים: משפחות קונוונציונאליות, משפחות חד הוריות, משפחות בהם ההורים הם בני אותו מין, משפחות בהן ילדים של בני זוג שונים ועוד. המסר שכל אחת מהמשפחות חיה את חייה ודואגת לילדיה הוא מסר חשוב. מפגש זה מכוון לפתוח בפני התלמידים אפשרות לקיומן של דפוסים שונים של משפחות ובמקביל לחזק אצל ילדים שחיים בקרב משפחות לא שגרתיות תחושה שהם חלק מהמכלול המוכר. עלינו לאפשר לילדים לספר על משפחתם ולא להתבייש בה, גם אם המשפחה איננה משפחה גרעינית טיפוסית. חשוב שהילדים ילמדו לקבל את השונות. חשוב שגישתה של המורה תהיה אמינה, לא שיפוטית וביקורתית, ותתבטא גם בטון ביחס ובביטוי המילולי והבלתי מילולי כאחד.

מהלך:

1. המורה תציג תמונות של משפחות בהרכבים שונים (ניתן להוריד מהאינטרנט תמונות של משפחות מגוונות: חד הוריות, משפחה בה ההורים הם בני אותו מין, מעט או הרבה ילדים, משפחות מצומצמות ומשפחות רחבות וכד').
2. תתקיים שיחה:
 - במה דומות המשפחות זו לזו?
 - במה שונות המשפחות זו מזו?
 בשיחה יודגשו המילים:

משפחה גרעינית (אב, אם, ילדים); **משפחה מורחבת** (סבא וסבתא, דודים ודודות);

משפחה חד הורית (אם וילדים, אב וילדים), **משפחה בה ההורים הם בני אותו מין** (שתי אמהות וילדים, שני אבות וילדים) ועוד.
3. התלמידים יתחלקו לקבוצות. כל קבוצה תחבר סיפור בכתב או בעל פה על אחת המשפחות (מהתמונות).

סיכום

יש משפחות שונות. כל משפחה חשובה לילד שחי בה.

לכל אחד מבני המשפחה יש מילים אהובות ומילים שנואות. מילים שמעודדות אותו ומילים שמעליבות אותו. השיח על כוחן של המילים יעזור לתלמידים לפתח דרכי תקשורת יעילות ולבטא את תחושותיהם בקשר עם בני משפחה עם מובגרים בכלל ועם ילדים בגילם.

מהלך:

1. המורה תכין לוח או פלקט ובו יופיעו הכותרות: מילים שילדים שונאים, מילים שילדים אוהבים, מילים שמעליבות ילדים, מילים שמעודדות ילדים. המורה תבקש מהתלמידים לחשוב על מילים שהם מכירים מכל אחת מהקטגוריות הנ"ל מתוך מה שנהוג אצלם בבית או בחוג המשפחה ולמלא את הפלקט.
2. תתקיים שיחה בכיתה:
 - מתי אומרים במשפחתם מילים השייכות לכל אחת מהקטגוריות הנ"ל? מתי אומרים להם מילים שנואות או מעליבות? מתי אומרים להם מילים אהובות?
 - מה מרגישים שאומרים להם מילים מכל אחת מהקטגוריות הנ"ל?
 - מה הם מרגישים כשאומרים להם "לא"?
 - איך היו רוצים שיגידו להם ש"אסור" או "אי אפשר", או שעשו מעשה שטותי?
 - האם גם הם משתמשים כלפי הוריהם או אחיהם במילים שנואות, מעליבות אוהבות או מעודדות ומתי?
 - מה הם יכולים לעשות כדי שהתקשורת בבית תהיה נעימה יותר?
3. המורה תציע לתלמידים להתאמן באמצעות משחק תפקידים, מה הם יכולים להגיד להורים או לאחים כשהם אומרים להם מילים שנואות או אהובות.
4. המורה תבחן עם התלמידים האם גם בכיתה יש מילים השייכות לאותן קטגוריות, ומה ניתן לעשות בכתה על מנת להוסיף מילים אהובות ולהפחית מילים שנואות.